

sok évi küzdelmem után elérni, hogy az új nemzetiségi törvény (2011. évi CLXXIX. tv.) elismerje a hazai örménység magyar anyanyelvét is az örmény mellett. Ennek fényében megállapítható, hogy az örmény

Dr. Pál Emese a Szongott Kristóf-díj átvételén (Szongoth Gábor és dr. Issekutz Sarolta)

nemzetiségi önkormányzatiság a magyar anyanyelvű, túlnyomó többségben élő erdélyi magyarörmények nélkül a törvény szerint nem jöhetett volna létre.

Szongott Kristóf szamosújvári tanár, armenológus a XIX. század utolsó évtizedeiben az erdélyi örménységet magyarörménynek (magyarörménynek) nevezte el, hogy megkülönböztesse a külföldi diaszpórák örménységétől, akik beszélték az örmény nyelvet. Ezt a szóhasználatot az általa elindított Armenia magyar-örmény havi szemle folyóiratában (1887-1907) is megjelentette. Ezt a szóhasználatot vette át a magyarországi, Erdélyből elszármazott, évszázadok óta magyar kultúrán felnőtt örménység, hogy megkülönböztesse magát a XX. sz. második felében Keletről érkezett örményektől, akik a keleti örmény nyelvjárású örmény nyelvet beszélik. Őseink Erdélyben a nyugati nyelvjárás erdélyi változatát beszélték, amely kihalt a XX. századra. Ma használatos az erdélyi örmények között az „örmény gyökerű

magyar” kifejezés is, amely összefügg a választásokkal, hiszen mi alapvetően ennek tarjuk magunkat, amikor a magyarok létszámát kell meghatározni.

A számarányokat tekintve ma Magyarországon az örmény nemzetiséghez tartozók túlnyomó többsége (kb. 98%) már kétszáz éve magyar anyanyelvű. Ennek ellenére mindenki büszke örmény gyökereire és boldogan vállalja e nemzetiséghez való tartozását, mert egy nagy múlttal, ősi kultúrával rendelkező, sikeres és megbecsült közösségnek tartja az örményeket és az ilyen közösséghez való tartozást jó megélni. A jereváni Örmény Tudományos Akadémián tett látogatásunkkor (2005) az akadémia elnökével is beszélgettünk erről, aki nagyon örült ennek és a fogadásunk során kijelentette, hogy a Kárpát-medencei örmény diaszpóra a legrégebbi diaszpóra, amely közel 800 év után is ápolja örmény gyökereit, kultúráját, hagyományait és örmény katolikus hitéletét...

Ha többet szeretne megtudni rólunk és élvezni az emlékalbum szép fotóit, az „1001” mosolygós magyarörmény arcot

2016-ban a Tarka Napon Krikor atya átadja a Pátriárka emlékkönyvét dr. Issekutz Saroltának. Jobbra: Tutsek Árpád

látni, akkor keresse meg az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesületet, ahol az emlékalbum megszerezhető.

dr. Issekutz Sarolta

Balogh Jenő

Gondolatok, gondok a Magyarörmény Tudástár tervezés és megvalósítás során

Miért történt minden előzetes beharangozás nélkül a Magyarörmény Tudástár bejelentése és bemutatása? Csak akkor mertük nyilvánosságra hozni az ötletet, amikor ténylegesen megkaptuk a pénzt hozzá. Pályázaton semmi esélyünk sem lett volna, nem is mertünk pályázni. Szerecsénkre 2017 őszén a Marczibányi téri kiállításunk megnyitóján megjelent Varga Mihály pénzügyminiszter úr is, akit letámadtunk az ötlettel. Nagyon tetszett neki, fontosnak tartotta a projekt elindítását. Szóbeli ígérvényt kaptunk arra, hogy a saját keretéből támogatja, de technikai okok miatt a pénz egy évet késett. Csak akkor álltunk ki vele a nyilvánosságra, amikor a pénz megérkezett és belevágtattunk.

Mikor és hogyan merült fel a Magyarörmény Tudástár alapító gondolata?

Több indító gondolat, megoldandó probléma volt.

- **Sok anyag gyűlt össze az évek alatt.** Az elmúlt húsz év alatt sok anyag gyűlt össze és azokat meg kell őrizni (örmény tárgyú könyvek, kiállítási anyagok, családi dokumentumok, genealógiával foglalkozó levelek, elhangzott előadások, stb.). Az Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek egy olyan kiadvány, amelybe szeretjük „begyűrni” a megőrzendőket. Nagyon sok mindent sikerült is, amelyre büszkék vagyunk. De a hely is kicsi és nem lehet ezen a módon megoldani minden archiválási feladatot. Ki kellett találni valamit a jelen értékmentésre. A jelen mellett

ott van múlt is, tekintettel arra, hogy az őseink által gyűjtött információ az ő időszakuknak megfelelő módon, könyvben, folyóiratban, dokumentumban került rögzítésre.

Gondolnunk kell arra, mi lesz ezzel a sok anyaggal, ha ...

- **2015-2016-ben a Tanulmányi verseny lebonyolításakor jó lett volna egy „örmény tankönyv”**

Tanulmányi verseny téma-összeállítására ajánlani kellett forrásanyagot, tananyagot a felkészüléshez. Mit ajánljunk? A problémát - akkor átmenetileg - úgy oldottuk meg, hogy válogattunk néhány könyvet, kijelöltünk néhány fontos részt belőle, tanulmányokat digitalizáltunk és elküldtük a jelentkező diákoknak. Olyan kérdéseket állítottunk össze, amelyekre a válaszok az általunk ajánlott tanulmányokban megtalálhatók.

Végül is a választott megoldás:

- Az örménységről szóló tudásanyag **legyen alternatív és legyen interaktív.**

Adjunk teret az **alternatív elméleteknek**, különös tekintettel arra, hogy a mai technika lehetővé teszi, hogy többet is és részletesebben is megjelentethetünk. Jelentessünk meg több könyvet, elméletet, tanulmányt, előadást...

A válogatás és feltöltés során nem kívánunk szakértőként mérlegelni és igazságot tenni az írások között, ezért törekszünk arra, hogy minden,

a tematikus témakörbe tartozó fontos írás feltöltésre kerülhessen, bizonyos szerkesztői moderálás után.

Új technikával lehetőségünk van **interaktív tananyagot** létrehozni, azaz bárki az igényeinek megfelelően kibővítheti ismereteit (ahol különböző menüpontok között lehet válogatni, majd tovább haladva bővítheti ismereteit).

Gondoljunk bele: Mi örmények, hánszor hallottuk már a híres mondatot, hogy I. Apafi Mihály befogadta/behívta/letelepítette az örményeket. Kinyitjuk a tudás világát, most lehetőség nyílik arra is, hogy egyetlen gombnyomásra elérhesük azt a levelet, azt a megállapodást, amelyet I. Apafi Mihály kötött az Erzsébetvárosi örményekkel. (Csak azoknak, akik arra is kíváncsiak!)

• **Az idő szava**

A fiatalok és a progresszív nem fiatalok ma másképpen gondolkodnak, másképpen olvasnak, másképpen tájékozódnak. Lehetőséget kell adni, hogy a maguk eszközeivel tanuljanak, kutassanak. Az új virtuális eszközökkel kell élni.

Szintén a tanulmányi verseny írásbeli szakaszánál tapasztaltuk, ahol megengedett volt az internet használata, hogy hiába ajánlottunk a versenyző diákok számára könyveket, tananyagrészeket a felkészüléshez, a megoldásokban, visszaköszöttek a nem egészen korrekt, internetes válaszok. Tudomásul kell venni, ha ez a mai út, akkor tegyük elérhetővé a helyes megoldásokat az interneten mindenki számára.

Tervezzük, hogy a Magyarörmény Tudástár megmozgatja a hazai és erdélyi közösségeket is.

Már eddig több levelet küldtünk szét Magyarországon és Erdélyben, felkérve embereket, szervezeteket, hogy ők is kapcsolódjanak be, állítsanak össze bemutatkozó kiállításanyagokat. A szóbeli érdeklődés nagyon pozitív, már anyag is érkezett, bízunk a sikerben.

Van néhány részben még eldöntendő, gondolkodtató kérdés.

A Magyarörmény Tudástár nyelve legyen csak magyar, illetve legyen-e nemzetközi (angol)? A többnyelvűség nem a magyarörmény közösség számára lehet fontos, hanem a nemzetközi kapcsolatok szempontjából lenne jó. Ez elsősorban pénz és fordító kérdése, most - a gyűjtés és indulás fázisában - maradunk a csak magyarnál, kiegészítve néhány általános-, bemutatkozó szöveggel örményül és angolul. Később, ha arra lesz lehetőség, akkor lehet fejleszteni nemzetközi szintre.

Nem politizálunk, mindenki számára hasznosak kívánunk lenni.

Úgy fogjuk fel, mint egy dicsőségtábla, azaz szeretnénk elérni, hogy minden örmény gyökerű büszkén tanulmányozza és büszke legyen arra, hogy ott vannak ősei. Fontos lenne az is, hogy a ma élő örmény gyökerű művészek, tudósok híres emberek is oda kerüljenek, még életükben, hogy a Magyarörmény Tudástár ne egy halotti emléktábla legyen.

Legyen a Magyarörmény Tudástár is mosolygós, mint az emlékalbum.

Nem kívánunk fórummá lenni, azaz olyan felületté válni, amelyre bárki bármit írhat, ha az örményekről eszébe jut valami.

Minden kedves Olvasónknak hasznos és kellemes keresést, kutatást, olvasást és szellemi gyarapodást kíván a Szerkesztőség.

Pagonyi Judit

Az ismeretlen Görgei – a Magyar Nemzeti Múzeum kiállításán jártunk

Mi húzódik a Görgei-kérdés mögött? Erre kerestük a választ az örmény gyökerű honvédtábornokról nyílt kiállítás alkal-

mával, a Magyar Nemzeti Múzeumban. Dr. Hermann Róbert társkurátor segítségével meg is kaptuk, hiszen több mint 400 műtárgy, multimédiás alkalmazás és filmek elevenítették fel a legendás tábornok örökségét. A tárlat kedvezményes megtekintését a Fővárosi Örmény Önkormányzat biztosította és szervezte.

A Magyar Nemzeti Múzeum legújabb időszaki kiállításában arra tesz kísérletet,

Dr. Hermann Róbert a közel 3 órás tárlatvezetése után (dr. Issekutz Sarolta és Esztergály Zsófia)

hogy *Görgei Artúr* (1818-1916) valós alakját, pályafutását, majd megítélését és annak változásait bemutassa. Görgei Artúr az 1848-1849. évi szabadságharc legvitatottabb alakja, aki 30 évesen már tábornok. A magyar vitézség utolsó legendás hőse, aki olyan sikereket ér el, hogy Ausztria kénytelen idegen segítséget kérni serege ellen. Ő pedig feltétel nélkül leteszi a fegyvert a túlerőben lévő orosz csapatok előtt. Kegyelmet kap, míg társai véres megtorlásnak esnek áldozatul. Túléli ezt is, mint a csatában szerzett koponyasebet, és árulónak bélyegezve morzsolja napjait ezután még 67 évig, kegyelemkenyéren.

Hős vagy gazember? Ördögi félisten vagy félisteni ördög? Mi húzódik a „Görgei-kérdés” mögött? Igaza volt-e *Kossuth Lajos*nak, aki Görgeit tette felelőssé a szabadságharc elvesztéséért? A szabadságharc árulója vagy legkiválóbb katonája volt ez az ismeretlenségből szinte pillanatok alatt fővezérré avanzsált tiszt, aki a szabadságharc tizenegy nagy csatájából hétben ott volt, s ebből öt összecsapást ő maga vezetett? El lehetett volna kerülni a nevéhez fűződő fegyverletételt? Ezekre a kérdésekre az idők folyamán több válasz is született,